

МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ: ОСНОВНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ

INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION: MAIN PROCEDURAL ASPECTS

Нечипоренко С.М., студентка IV курсу факультету адвокатури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Чікірякін Д.В., студент III курсу факультету адвокатури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті проводиться комплексний аналіз правового регулювання питання міжнародного комерційного арбітражу. Охарактеризовано нормативний інструментарій міжнародного комерційного арбітражу саме в аспекті процесуальної особливості, що націлений на ефективне регулювання відносин у сфері вирішення господарських спорів. Робиться акцент на детальному аналізі міжнародного комерційного арбітражу як повноцінного правового явища. Здійснено всебічний огляд основних ознак та особливостей правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу, зокрема шляхом порівняльної оцінки еволюційного правового регулювання даного явища. Виокремлено низку основних результатів гармонізаційних процесів у межах правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу, які були характерні в останні десятиліття і спрямовувалися безпосередньо на формування єдиної регулятивної системи в сфері вирішення спорів у міжнародного комерційного арбітражі.

Аргументовано необхідність окреслення провідних процесуальних регуляторів та міжнародних регуляторів у правовому регулюванні міжнародного комерційного арбітражу. Аналізується аспект правового регулювання інфраструктур та еволюція правової регламентації інтегрованого міжнародного комерційного арбітражу. У роботі також досліджуються різні пропозиції науковців щодо можливості удосконалення законодавства стосовно правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу. На основі визначення методології, сутності та шляхів становлення в окремих сферах регулювання міжнародного комерційного арбітражу, обґрунтовуються власні пропозиції щодо їх правового вдосконалення. Актуальність зазначеної проблеми проявляється в тому, що отриманні знання при аналізі будуть такими, які стануть в нагоді при вирішенні колізій та прогалин правозастосування. Розкриття їхньої сутності, смислової мети дає можливість систематично проаналізувати місце міжнародного комерційного арбітражу в національній правовій системі. Розкриття питань надасть спонукання для формування власного уявлення місце міжнародного комерційного арбітражу в господарській діяльності суб'єктів.

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, механізм врегулювання спорів, третейський суд, арбітражна угода, арбітражне рішення.

The article provides a comprehensive analysis of the legal regulation of international commercial arbitration. The author characterizes the regulatory tools of international commercial arbitration in terms of procedural features aimed at effective regulation of relations in the field of commercial dispute resolution. The author emphasizes a detailed analysis of international commercial arbitration as a full-fledged legal phenomenon. A comprehensive review of the main features and peculiarities of legal regulation of international commercial arbitration is made, in particular, through a comparative assessment of the evolutionary legal regulation of this phenomenon. The author identifies a number of key results of harmonization processes within the legal regulation of international commercial arbitration which have been characteristic of recent decades and were aimed directly at forming a unified regulatory system in the field of dispute resolution in international commercial arbitration.

The author argues that it is necessary to identify the leading procedural regulators and international regulators in the legal regulation of international commercial arbitration. The author analyzes the aspect of legal regulation of infrastructures and the evolution of legal regulation of integrated international commercial arbitration. The article also examines various proposals of scholars on the possibility of improving the legislation on the legal regulation of international commercial arbitration. Based on the definition of the methodology, essence and ways of development in certain areas of regulation of international commercial arbitration, the author substantiates her own proposals for their legal improvement. The relevance of this issue is manifested in the fact that the knowledge gained in the course of the analysis will be useful in resolving conflicts and gaps in practice. Disclosure of their essence and semantic purpose makes it possible to systematically analyze the place of international commercial arbitration in the national legal system. The disclosure of the issues will provide an incentive to form one's own idea of the place of international commercial arbitration in the economic activities of entities.

Key words: international commercial arbitration, dispute resolution mechanism, arbitral tribunal, arbitration agreement, arbitral award

Постановка проблеми. Стрімке зростання кількості зовнішньоекономічних спорів у сфері господарсько-економічних відносин зумовлено глобалізацією та інтеграцією України в світовий ринок, та ринок Європейського Союзу зокрема. У цьому аспекті міжнародний комерційний арбітраж виступає регулятором приватноправних господарських відносин як ефективний та оперативний орган. Одним з вагомих інструментів, чому існує така популярність на попит міжнародного комерційного арбітражу, є конфіденційність визначеного спору. Тому у науковій роботі велику увагу приділено загальній характеристиці міжнародного комерційного арбітражу, з врахуванням спеціальних супутніх аспектів.

Арбітраж існує як механізм врегулювання спорів упродовж тисячі років. Його застосування глибоко вкорінювалося в різні сфери, зокрема, в міжнародному та комерційному середовищі. Більшість своєї історії він перебував у складних відносинах з іншими судами, які, в основному, не дуже охоче сприймали арбітраж, а іноді, й, ставилися негативно до ідеї приватного вирішення спорів між сторонами. Втім, вже на початку двадцятого століття країни по цілому світі розпочали визнавати арбітраж, ухвалюючи

закони, що вимагали від національних судів приводити у виконання арбітражних рішень, а з іншого боку, суворо регламентували судовий перегляд арбітражних рішень.

«Поняття «арбітраж» походить від французького слова «arbitrer» (вирішувати спір) та «arbitrage» (суддівство), що означає «третейський суд». Під арбітражем розуміється процес розгляду спору третьою стороною або арбітражним судом, що не має безпосереднього інтересу у спорі і є нейтральною стороною» [1]. Іноді в юридичній літературі використовується термін «арбітраж» як синонім до терміну «третейський суд», адже ці два терміни відносяться до процесу вирішення спорів за участю третьої нейтральної сторони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідженні основних питань правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу зробили такі вчені, як: Ф. Бессон, Г. Борн, Б. Девіс, А. Джейн, С. Крофт, С. Кролл, Г. Редферн, П. Тернер, П. Фучард, Н. Хайльброн, В.Д. Гаврилишин, О.С. Переверзева, О.А. Підпригора, Т.О. Подковенко, Ю.Д. Притика, Д.Ф. Рамзайцев, М.Г. Розенберг, О.М. Торгашин, Г.А. Цірат, В.С. Щербина, В. Погорельський та інші.

Мета цієї статті полягає у науковому аналізі теоретичних і практичних особливостей правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу саме з процесуальної точки зору; поглибленні науково-методичних основ створення, функціонування і розвитку міжнародного комерційного арбітражу в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні, подібно до деяких інших країн, застосовується диференційований (дуалістичний) правовий підхід до регламентації внутрішнього третейського арбітражу та міжнародного комерційного арбітражу. Зокрема, до внутрішнього арбітражу використовуються норми національного матеріального та процесуального права країни, в якій проводиться арбітраж, тоді як до міжнародного комерційного арбітражу – норми міжнародно-правових актів. Наприклад, Конвенція ООН про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень тощо. «Стаття 2 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» дає визначення поняття «арбітраж» – будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема, Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України» [2]. Дуалістичність правового регулювання внутрішнього арбітражного процесу та міжнародного комерційного арбітражу надає змогу ефективно та гнучко здійснювати арбітражний процес відповідно до його специфіки.

Наприклад, у низці країн, включаючи Україну, поняття «арбітраж» вживається переважно для позначення міжнародного комерційного арбітражу. Причина полягає в тому, що міжнародний комерційний арбітраж – це найбільше розповсюджений вид арбітражу, використовуваний при вирішенні спорів між бізнес-партнерами з різних країн. «Історично термін «арбітраж» походить від назви міжнародного комерційного арбітражу, заснованого у XVIII столітті з метою вирішення спорів, які поставали між торговельними сторонами з багатьох країн світу. Тому, не зважаючи на те, що термін «арбітраж» можна вживати для позначення внутрішнього третейського розгляду, переважно він застосовується для позначення міжнародного комерційного арбітражу, оскільки він є найбільш поширеним та історично першим видом арбітражу» [3].

Попри те, що терміни «третейський суд» і «міжнародний комерційний арбітраж» можна вживати як синоніми в певних правових контекстах, вони мають різні юридичні характеристики та сфери застосування. Третейський суд – це такий спосіб вирішення спорів, коли сторони узгоджують розгляд спору незалежною третьою стороною чи групою третіх осіб, котрі ухвалюють рішення відповідно до фактів і доказів, наданих сторонами. Подібне рішення підлягає примусовому виконанню, оскільки його ухвалюють на зустрічі сторін у вигляді арбітражної угоди. Міжнародний комерційний арбітраж – це особливий різновид арбітражу, призначений для вирішення міжнародних комерційних спорів. Арбітри ухвалюють рішення згідно з міжнародним правом, зокрема, Конвенцією ООН про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень. Незважаючи на те, що терміни «третейський суд» і «міжнародний комерційний арбітраж» вживаються як синоніми, між ними є певні відмінності, на які слід звертати увагу при застосуванні в правовому контексті.

Термін «комерційний» застосовується в широкому значенні по відношенню до міжнародного комерційного арбітражу, зокрема, в Типовому або, Модельному законі ЮНСІТРАЛ та законодавстві більшості країн. Цим терміном позначаються різні види діяльності, здійснювані в комерційній сфері, зокрема, купівля-продаж товарів і послуг, перевезення вантажів, надання банківських послуг, інвестування тощо. «Широке тлумачення терміну «комерційний» в рамках міжнародного комерційного арбі-

тражу дозволяє застосовувати зазначений вид альтернативного вирішення спорів для врегулювання різноманітних видів комерційних спорів. Цей підхід є актуальним для оперативного та ефективного вирішення спорів, що постають у сфері міжнародної комерції» [4].

Міжнародний комерційний арбітраж – це альтернативний спосіб вирішення спорів, якому притаманні свої особливості. МКА властиві наступні риси:

– Конфіденційність: Міжнародний комерційний арбітраж при МКА є приватним процесом, де відомості, згадані в арбітражному процесі, залишаються таємницею. Завдяки цьому забезпечується збереження комерційної та корпоративної таємниці сторін спору.

– Гнучкість: МКА передбачає можливість вибору сторонами правил, якими буде регламентуватися арбітражний процес. Також сторони самостійно обирають мову арбітражного розгляду та місце його проведення.

– Міжнародний характер: МКА проводиться між сторонами з різних країн, тобто є міжнародним за своєю природою. Завдяки цьому сторони гарантують, що спір буде вирішено відповідно до міжнародних стандартів та правил.

– Остаточність: прийняте в МКА рішення є остаточним і має обов'язкову силу для сторін. Таким чином, сторони можуть отримати швидке та остаточне вирішення спору.

– Неупередженість та незалежність: арбітри, котрі розглядають спір у МКА, є незалежними та неупередженими, чим гарантується рівність та справедливості для всіх сторін.

Міжнародний комерційний арбітраж являє собою ефективний і широко вживаний спосіб врегулювання спорів у міжнародному комерційному бізнесі. Завдяки міжнародним конвенціям та угодам про взаємне визнання та приведення до виконання арбітражних рішень, він передбачає консенсуальний та конфіденційний характер вирішення спорів, а також дозволяє виконати арбітражне рішення у більшій кількості країн світу.

«Усі правовідносини, пов'язані з міжнародним комерційним арбітражем, тісно пов'язані з арбітражною угодою, розпочинаючи з того, що, уклавши арбітражну угоду, сторони виключають окремі спори з юрисдикції державних судів; арбітражна угода виступає юридичною підставою, яка надає повноваження арбітрам на вирішення таких спорів, і закінчуючи тим, що арбітражна угода є правовою підставою для ухвалення арбітражного рішення і виконання такого рішення» [5].

«Відповідно до ст. 2 Нью-Йоркської конвенції щодо визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р. арбітражна угода – це письмова угода, згідно з якою сторони повинні передати в до арбітражу всі спори, що існують або можуть існувати між ними стосовно будь-яких договірних чи інших правовідносин, предметом яких може бути арбітражний процес. Арбітражна угода є угодою, котру не можливо укласти в односторонньому порядку. Угода триває після того, як укладено договір, в рамках якого вона може перебувати» [6].

«Тлумачення поняття арбітражної угоди також зазначається в Європейській конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 року. При цьому в ній декілька відрізняється трактування, вказано, що це саме угода як фізичних, так і юридичних осіб, котрі на час укладення цієї угоди перебувають або мають постійне місце мешкання чи місцеперебування в різних країнах-учасників Конвенції» [7].

«Згідно зі статтею 7 ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж», де зазначено, що арбітражна угода – це угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди» [2].

Тобто арбітражна угода становить підґрунтя міжнародного комерційного арбітражу. Ця угода є документом, укладеним сторонами щодо врегулювання спору в арбітражному порядку. Угода включає дозвіл сторін на розгляд спору в арбітражі, згоду на обрання арбітрів та правила, що підлягають застосуванню в арбітражному провадженні.

Предметом арбітражної угоди виступає будь-який спір, що стосується конкретної комерційної операції або правовідносин, пов'язаних з нею, що виникає або може виникнути між сторонами. Ці спори стосуються будь-яких питань, зокрема, виконання договору, недбалого виконання, недотримання строків оплати, стягнення збитків, визнання договору недійсним тощо. Необхідно, аби арбітражна угода включала докладний опис спору або спорів, що виникають між сторонами, а також зазначала, що арбітражне рішення має бути остаточним і обов'язковим до виконання сторонами.

Укладаючи арбітражну угоду, сторони приймають на себе зобов'язання, що складаються зі згоди сторін на вирішення можливих спорів в рамках арбітражу, а не шляхом звернення до суду. При цьому сторони беруть на себе відповідальність за виконання умов угоди, включаючи арбітражну процедуру та виконання її рішень. Українське законодавство передбачає можливість застосування арбітражних угод для вирішення спорів, пов'язаних з багатьма видами договорів, включаючи міжнародні комерційні договори та інвестиційні угоди. До того ж, в Україні функціонують численні арбітражні інститути та установи, котрі пропонують арбітражні послуги, включаючи міжнародний комерційний арбітраж.

Отже, арбітражна угода – це договір між сторонами, в якому вони погоджуються вирішувати будь-які спори в арбітражному процесі замість судового розгляду. Така угода містить положення та порядок проведення арбітражного розгляду, включно з вибором арбітрів, місцем проведення арбітражного розгляду, мовою арбітражного розгляду та порядком надання доказів. Арбітражна угода є однією з важливих передумов в механізмі вирішення спорів у господарській та інших сферах економічної діяльності.

Головною процесуальною особливістю міжнародного комерційного арбітражу вважається те, що він відбувається за правилами приватного судочинства, тобто органи судової влади не беруть участі у вирішенні спору. Натомість спір розглядається арбітражним судом, визначеним сторонами в арбітражній угоді.

«Особливістю процедури розгляду спору в рамках міжнародного комерційного арбітражу є можливість самостійного визначення сторонами кількості арбітрів; наявність можливості для застосування процедури відводу арбітра з підстав, що мають відношення до справи (відсутність незалежності та некомпетентності арбітра у справі); сторонам надано право визначення порядку розгляду справи; сторони самі обирають місце здійснення арбітражного розгляду, враховуючи чинник найбільшої зручності для них, а також зазначають конкретні обставини справ, які повинні бути розглянуті; також це стосується визначення мови ведення арбітражного розгляду; заявник зобов'язаний заявити про обставини, якими він обґрунтовує свої позовні вимоги, а також протягом арбітражного розгляду будь-яка сторона може змінювати або розширювати свої позовні вимоги або свої зауваження щодо позову в межах встановленого судом і сторонами строку, крім випадків, якщо арбітражний суд не вважатиме за необхідне дозволити такі зміни або заперечення внаслідок затримки; під час судового розгляду будь-яка сторона або суд можуть запросити експертів з питань, розглянутих судом; арбітражний суд або сторона вправі звертатися до апеляційного суду загальної юрисдикції з метою встановлення місцезнаходження доказів з відповідним запитом про надання допомоги у допиті свідка, витребуванні доказів чи їх дослідженні за місцезнаходженням доказів» [8].

Крім цих особливостей, існують ще й інші нюанси в процедурі розгляду спору в міжнародному комерційному арбітражі:

– Сторони самостійно обирають право, яке, за їхньою думкою, підлягає застосуванню до їхнього спору. Тобто арбітри можуть розглядати спір за правом будь-якої країни, а не лише тієї, де розташована судова інституція.

– Рішення арбітражу є остаточним і виконується в країнах, що є учасниками Нью-Йоркської конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень.

– Контроль суду щодо арбітражного рішення є досить обмеженим, і суд вправі його відмінити тільки на обмежених підставах, зокрема, у випадку виявлення порушень процесуальних норм або публічного порядку.

Одним з основних переваг міжнародного комерційного арбітражу порівняно з процедурою вирішення спорів у національних судах є **конфіденційність і негласність процедури**. Більшість законів і правил міжнародного арбітражу встановлюють, що процедура арбітражного розгляду є конфіденційною. Це передбачає, що всі документи, показання та рішення, винесені в ході арбітражного розгляду, зберігають конфіденційність і не підлягають опублікуванню або розкриттю третім особам, за виключенням випадків, коли їх розголошення передбачено законодавством.

Однією з ключових особливостей процедури вирішення спорів у міжнародному комерційному арбітражі є **самоврядування сторін**. У сторін є змога самостійно обирати процедуру розгляду спору, зокрема, арбітрів, мову арбітражного розгляду, місце розгляду спору, а також спосіб і порядок збору доказів. Завдяки цьому сторони отримують значно більшу свободу та гнучкість у вирішенні спору, адже вони впливають на хід провадження, в тому числі можуть обирати експертів, залучених до справи, та вирішувати, які саме питання будуть досліджуватися. Протягом розгляду справи у сторін також є право допитувати свідків, надавати свої докази та аргументи, а також клопотати перед арбітражним судом про внесення змін у процедуру розгляду справи за умови згоди іншої сторони.

Швидкість процедури розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі суттєво перевищує швидкість розгляду спорів у національних судах. При розгляді спору в міжнародному комерційному арбітражі у сторін є можливість визначити строки процедури, завдяки чому зазвичай досягається скорочення термінів вирішення спору. За домовленістю сторін можуть бути визначені дуже короткі строки, що в багатьох випадках допомагає запобігти затягуванню розгляду, характерному для національних судів. Окрім того, в міжнародному комерційному арбітражі немає апеляційної інстанції, яка також може зменшити час на вирішення спору. Проте потреба у проведенні доказування на території іншої країни здатна затримати процедуру розгляду спору в міжнародному комерційному арбітражі.

Особливістю процедури розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі є її **міжнародний характер**. Тобто цей спосіб альтернативного вирішення спорів використовується у тих випадках, якщо міжнародними суб'єктами виникає спір, який пов'язаний з міжнародною торгівлею або іншими зовнішньоекономічними відносинами. Наявність міжнародного аспекту процедури врегулювання спорів у міжнародному комерційному арбітражі забезпечує сторонам вибір найбільш оптимального арбітражного центру та процедури, знижує рівень впливу національного законодавства на вирішення спору, а також сприяє міжнародному визнанню та виконанню арбітражного рішення.

Після завершення розгляду справи арбітр або колегія арбітрів приймає **арбітражне рішення**, що за своєю юридичною силою не поступається рішенням, винесеним національними судами. Рішення арбітражу є кінцевим

і підлягає виконанню в усіх країнах, які визнали Нью-Йоркську конвенцію про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року. Якщо одна сторона не дотримується арбітражного рішення, то інша сторона має право звернутися до національного суду з проханням про його приведення у виконання в тій країні, де воно виконується. Проте найчастіше виконання арбітражних рішень здійснюється на добровільних засадах, адже це забезпечує швидке та ефективне врегулювання спору без зайвих витрат на судовий розгляд.

Висновок. Отже, процедура міжнародного комерційного арбітражу являє собою дієвий і оперативний механізм врегулювання спорів у міжнародній комерційній діяльності, завдяки якому сторони знаходять спільне рішення на основі вільної згоди та норм міжнародного права.

Арбітражне провадження є досить привабливим методом врегулювання господарсько-економічних спорів для учасників такого провадження, що дозволяє їм відмовитись від зайвого формалізму та напруги, при цьому акцентуючи увагу на незалежність, конфіденційність та оперативність розгляду правового спору. На противагу класичним формам вирішення господарських спорів, третейський розгляд є значно зручнішим засобом для учасників процесу, що допомагає їм максимально комфортно вирішувати спірні питання.

Через аналіз визначеної тематики в цій статті, також постає висновок у формі того, що звернення до арбітражу

забезпечує таємницю вирішення суперечок, надає можливість знизити собівартість арбітражного розгляду, а також узгоджений розподіл витрат між суперечуючими сторонами. До позитивних моментів потрібно також віднести те, що сторони арбітражу можуть додати право вибору законодавства та арбітражної процедури, що буде застосовано до розгляду справи, а також, рішення комерційного арбітражу є остаточними і не підлягають оскарженню.

Окремо, хочу зауважити, що завдяки глобалізації наш світ став ще тісніше пов'язаним і взаємовпливовим, що спричинило ріст масштабів міжнародної комерції та залучення іноземних інвестицій. Таким чином, у цьому аспекті, міжнародний комерційний арбітраж має вагомий попит на вирішення спорів, а, отже, популярність міжнародного комерційного арбітражу буде тільки зростати.

На нашу думку, доцільно зафіксувати в межах положення чинного законодавства України, зокрема в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність», перелік істотних умов, що мають бути визначені сторонами при укладанні арбітражної угоди (арбітражного застереження). Це дозволить усунути проблему відсутності досвіду у суб'єктів господарювання, щодо їх укладання, зорієнтувавши їх на перелік питань що мають бути вирішені. І дозволить суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності закладати більш ефективні засоби поновлення своїх порушених прав і законних інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк В. Правові аспекти діяльності міжнародного комерційного арбітражу. *Право України*. 2008. № 4.
2. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>
3. Бут І.О. Розгляд цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/5686/%d0%91%d1%83%d1%82%20%d0%86.%d0%9e..pdf?sequence=2&isAllowed=y>
4. О. М. Макеєва, Р. Р. Мудрик, Міжнародний комерційний арбітраж: теоретико-правові аспекти. URL: <https://orcid.org/0000-0001-6101-2951>
5. Цірат Г. А. Міжнародний комерційний арбітраж : навч. посіб. / Г.А. Цірат. К.: Алєрта, 2019. 410 с. URL: https://jvs.law/wp-content/uploads/2021/04/G.TSirat_Arbitrazh_2019-2.pdf
6. Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р. URL: <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/NY-conv/NewYork-Convention-R.pdf>
7. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_069
8. Олексієнко А.В. Міжнародний комерційний арбітраж: сутність та переваги. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-8/127>